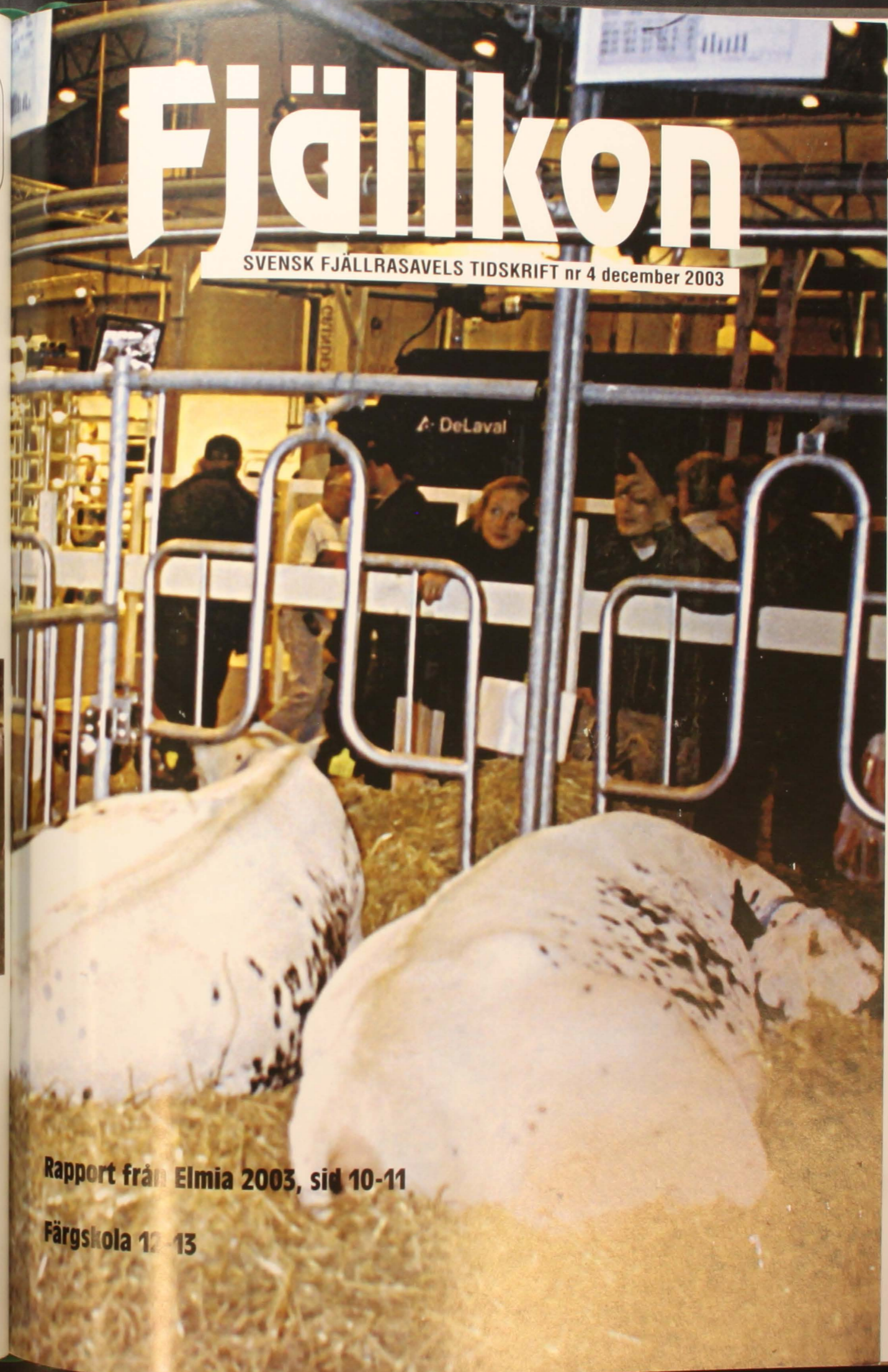

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 4 december 2003

Rapport från Elmia 2003, sid 10-11

Färgskola 12-13

Några bilder ifrån Elmia....

Här är det styling på gång! 224 Tussi får sin Topline fixad av Engelsmannen Angus Kennedy och hans assistent. Säkert första fjällkon med Topline. Foto: någon av "Elmia-arbetarna".

Malin Knutsson ska in i ringen med 224 Tussi (hon äger Tussi). Märten Dahlberg och Mari Strand kollar läget. Rödkullan 62 Kulla och Karin Nilsson i bakgrunden. Foto: någon av "Elmia-arbetarna".

Innehåll

Bilder från Elmia	2
Ordförande har ordet	3
Föreningsadresser	4
Debattinlägg	5-6
Tjuraktuellt ..	7-9
Reportage från Elmia	10-11
Färgskola	12-13
Fjällkon på julbordet	14-15
En ko att minnas 1	16
Ko-drevet	17-18
Tjuren Ferdinand	19
Kuriosa	20
Lite av varje	21
Livdjursförmedling	22
En ko att minnas 2	23
Långväga djurtransport	24

Omslagsbild:
Coola fjällkor på Elmia, 11 Greta och 224 Tussi, läs mer om dem på sid 10-11.
Foto: Kristina Torén

Tidningen Fjällkon

Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6tr
112 59 Stockholm
tel/fax, kväll: 08/656 88 09
tel, dag: 08/615 56 94
fax, dag: 08/615 56 57
e-post: stina.toren@swipnet.se

Ansvarig utgivare:
Anders Jonört

Redaktionskommitté:
Mari Kallin (0660/22 50 00)
Robert Eklundh
Margareta Holmgren (0933/612 55)
Kristina Torén
Tryck:
Bräcke Tryckeri

Tidningen Fjällkon är Svensk Fjällrasavels medlemstidning som ges ut ca 4 ggr per år. Däremellan skickas aktuell information ut. Annonseringen med radannonser i tidning och info-blad med Lex. "Köpes/Säljes" är gratis för medlemmar. Samtliga artiklar i Tidningen Fjällkon är författade av redaktionskommittén om ej annat anges. Åsikter framförda i signerade artiklar delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, utan är författarnas egna. Tidningen får i korta drag citeras om källan anges. Eftertryck är dock förbjudet utan skriftligt tillstånd från Svensk Fjällrasavel.

ISSN 1401-7806
Utgivningsbevis PRV nr 21560

Medlemsavgift:
300:- insättes årligen på
Svensk Fjällrasavels Bg 5361-8070
OBS! Skriv ditt namn och adress!

Fjällkon

SVENSK FJÄLLRASAVELS TIDSKRIFT nr 4 december 2003

ORDFÖRANDE HAR ORDET

Dags att summera 2003.

När detta skrivs är våra tjurar på Alebäck för spermasamling, det är tillsammans med tidning nr 4 och den i dagarna ivägskickade ansökan om stöd till föreningen det sista vi gör för det här året. Detta år har varit både positivt och negativt, det som fungerar bättre är att fler inom föreningen jobbar och hjälper styrelsen att klara av de uppgifter vi har. Att få ut tidningen. Att se till att stämma och vintermöte blir genomförda. Att synas på Elmia och i andra sammanhang med jordbruk, men det viktigaste jobbet gör alla som håller fjällkor, för utan människor som har kor vore vi ingen förening. Tyvärr har det i år försvunnit ett par större fjällkobesättningar, de flesta djuren har förmedlats ut till intresserade djurägare, men det är ändå tråkigt för dem som tvingas sluta. Och gör det ännu viktigare för oss andra att kämpa på och gärna få nya djurägare med oss.

Året som gått har innehållit ett vintermöte i Västerbotten. En välbesökt stämma i södra Halland och avslutats i Jönköping på Elmia där föreningen visats stort intresse. I år har vi också gjort 4 nummer av tidningen som vi lovat. Informationsbladet är nu klart och går att få gratis från expeditionen.

Jag avslutar den här spalten med att hoppas att vi syns nästa år och

hela styrelsen

önskar

GOD JUL & GOTT NYTT ÅR

till våra samarbetspartner

Jordbruksverket, Svensk Avel, Världsnaturfonden, Svensk Mjolk, STN-föreningen, Rödkulleföreningen, men framför allt till ALLA medlemmar, utan Er inga fjällkor ej heller någon förening. och till sist men ej minst God Jul Kristina utan dig blev det inga tidningar.

Styrelsen
Genom Anders Jonört
Ordförande

Svensk Fjällrasavel

Ordförande:
Anders Jonört
Flarkbäcken 10
915 96 Flarken
tel/fax: 0934/270 30

Vice ordförande:
Joachim Gustavsson
Görshovra, V. Harg
595 91 Mjölby
tel/fax: 0142/250 42

Sekreterare:
Siw Andersson
Medle 122
931 98 Skellefteå
tel/fax: 0910/77 01 42

Expedition och kassa:
Hans-Inge Pettersson
Timotejvägen 16
840 70 Hammarstrand
tel: 0696/102 22
fax: 0696/102 25
Tel tid: måndag 11-15
måndag & onsdag 18-21,30

Ledamöter:
Mari Strand
Västat Gård Nyland 324
830 70 Hammerdal
tel/fax: 0644/400 71

Urban Delestig
Sunnanås 12
827 94 Ljusdal
tel/fax: 0651/149 88

Robert Eklundh
Kanalvägen 104
811 95 Järbo
tel/fax: 0290/705 25

Suppleanter:
Göran Lundström
Fjälbyn 252
930 10 Lövsånger
tel: 0913/300 40
fax: 0913/301 01

Anna-Lena Erstadius
Styggeforsvägen 3
795 96 Boda Kyrkby
tel: 0248/404 50

Evy Schale
Killhult
312 93 Våxtorp
tel: 0430/311 18

Revisorer:
Martina Bremer
Österskog 4569
386 94 Färjestaden
tel: 0485/373 45

Ann-Sofie Sångberg
Lökom 7578
881 93 Sollefteå
tel: 0620/321 43

Revisorssuppleanter:
Patrik Gyllenhammar
Ekeskogs Hejde
620 20 Klintehamn
tel: 0498/24 30 35

Tove Undin
Stöpafor 473
686 93 Sunne
tel: 0565/921 92

Livdjursförmedling:
Mårten Dahlberg
Mariebergs Gård 1296
872 96 Bjärträ
tel: 0612/532 67
fax: 0612/531 07
OBS! Tel. tid måndagar 12-13

Stambokföring:
Robert Nilsson
Övre Svartlå 515
961 98 Boden
tel: 0928/401 06
fax: 0928/402 10

Kontaktpersoner:
Sven Blomberg (0258/
202 07)
Svea Husdjur, Dala Gävle
Husdjur
Joachim Gustavsson:
Skara Semin
Patrik Gyllenhammar:
Gotlands Husdjur
Ronny Olsson (0485/760
37):

Kalmar Husdjur, Blekinge
Kronobergs Husdjur
Evy Schale:
Hallands Husdjur, Skåne-
semin, S. Älvsborgs Husdjur
Mari Strand (Sammankallande)
Norrmejerier, NNP Husdjur.

Fjällnära:
Birgitta Karlsson
Smedjebo, Härja
522 91 Tidaholm
tel: 0502/450 64

Avelskommitté:
Joachim Gustavsson (ordf)
Anders Jonört
Mårten Dahlberg

TIDNINGEN FJÄLLKON
Redaktör:
Kristina Torén
Stagneliusvägen 23, 6 tr
112 59 Stockholm
tel/fax, kväll: 08/565 88 09
fax: ring först
tel, dag: 08/615 56 94
fax, dag: 08/615 56 57
e-post:
stina.toren@swipnet.se

Ansvarig utgivare:
Anders Jonört

Redaktionskommitté:
Mari Kallin (0660/ 22 50 00)
Robert Eklundh
Margareta Holmgren
(0933/612 55)
Kristina Torén

Debattinlägg

Dessa debattinlägg delas inte automatiskt av Svensk Fjällrasavel, såvida de inte är undertecknade av Styrelsen eller Avelskommittén. Alla eventuella påhopp eller övriga tillmälen får stå för debattören. Det går inte att vara anonym. Artikeln måste signeras med skribentens riktiga namn.

Namn på Tjurar

Ibland så förvånas man över namnsättning på djur. Att en ko ibland kan få rent mänskliga kvinnonamn kan kanske vara förlåtligt, men bara kanske. Det finns ju så oerhört många vackra konamn som inte har mänsklig anknytning.

När man på Svensk Avel sätter namn på sina tjurar borde man ha bättre fantasi. Att använda mansnamn som Lars, Gunde eller Hasse är uppenbart dålig smak och fantasi. Har man ingen smakerådgivning på Svensk Avel eller sitter det någon seminvetarinär och bladdrar i böcker om människonamn?

Det finns många gamla fina tjurnamn inom fjällrasen att kan använda som inspirationskälla. Lyssna på dessa namn: Yster, Sigill, Kalufs, Kajak, Bergis, Tyring, Hompen eller Groll. Själv har jag, till mina språngtjurar, använt namnen: Kagge, Hink, Terrin, Maraton, Triss och Rondell.

Jag uppmanar styrelsen att påtala denna brist hos Svensk Avel så vi slipper sådana bottenapp på rasens framtida "skyltfönster", våra semintjursmatadorer.

Thomas Gunnarson
Edared fjällkor

2000 Maraton, foto: okänd

Svensk Avels tjurar.....

Så åter till Svensk Avels tjurar, och i synnerhet till ungtjurarna. Som ni säkert sett i Fjällkon stambokföres Svensk Avels fjälltjur i SKB:s stambok. Det innebär att de allra bästa av våra tjurar och tjurmödrar i seminverksamheten användes under raskod 3. Våra projektjurar däremot har raskod 41, och är alltså stambokförda i vår förening. Använder ni djurägare Svensk Avels tjurar kommer ni således aldrig att få rena fjällkor i era besättningar. De kommer alltid att bli korsningsprodukter och på kokorten benämnas Fjä/SKB. Var det verkligen så ni ville ha det? SKB-ägarna däremot, kommer att kunna få genetiskt rena fjällkor under raskod 3. Vi, som startat bevarandearbetet för den rena fjällrasen kommer att stå med lång näsa och en population av korsningskor i lagårdarna. Vi håller på att bli grundlurade helt enkelt. Nu när detta är påpekat tar jag för givet att vår styrelse snabbt vidtar åtgärder så att tjurkalvar till Svensk Avel hamnar i rätt stambok. I annat fall hoppas jag att de bästa tjurkalvarna reserveras för Alebäcksamlingarna, och tillsvidare gäller generellt rekommendationen att man använder våra projektjurar till semineri. I annat fall torde kunna ifrågasättas om föreningen lever upp till avelsplanen som ligger till grund för Jordbruksverkets ekonomiska stöd för vår verksamhet.

Patrik Gyllenhammar

Debatten är fri

I den här tidningen har vi plats för fria åsikter ifrån medlemmarna. I det här numret av tidningen och även i förra numret har samma medlem P G haft debattinlägg vilka går ut på ungefär samma sak, nämligen att man ej skall använda Svensk Avels fjälltjur p. g. a att de ej har rätt raskod. Denna åsik får stå för P G och delas absolut inte av Sv. Fjällrasavels styrelse. Nuvarande styrelse (sedan 2001) har lagt ner mycket arbete och tid på att få till ett gott samarbete och relation med Svensk Avel, tidigare var denna relation minst sagt frostig, men nu har vi kommit en bra bit på väg och vi har

Debattinlägg, forts.

lyckats få in tjurar som vi för några år sedan ej vågat drömma om att Svensk Avel skulle köpa in. Målsättningen är solklar, det bästa materialet skall in på Svensk Avel för att kunna avkommebedömas och på så sätt föra fjällrasen framåt. Alebäckstjurarna är först och främst till för att bredda rasen och används när Svensk Avels tjurar inte passar. Det finns tjurar här också som ger en bra avkomma, men det blir så osäkert när vi har få doser och inte får någon avkommebedömning. Vi håller med P G att det är tråkigt att Svensk Avel inte ger tjurarna rätt raskod, men genetiskt är de utan tvekan fjälltjurar och givetvis skall vi inom styrelsen arbeta för att påverka Svensk Avel att så snart som möjligt koda dem rätt ifrån början.

Styrelsen

LEUKOS, BVD OCH NU PARATUBERKULOS VARFÖR????

Inte många som har mjölkkor vet om att Svergie håller på med ett program för att få en friförklaring från PARATUBERKULOS och det är ju kanske inte så lustigt då det i första hand har gällt kötttdjursbesättningar. Jag som har kötttdjur har tagit det som självklart att även ta prover på mina fjälldjur, mycket för att en del av djuren säljs till liv. Men tyvärr så kommer jag inte så långt utan får hela tiden börja om från början då de besättningar jag köpt djur från inte varit anslutna till programmet SÅÅÅ därför vill jag berätta lite vad Paratubekulos är, lite information om programmet o provtagningen och att ni som säljer livdjur, framförallt vädjar jag ju självklart till er som har fjällnära djur som gärna vill låna ut, sälja då vi är en ganska liten grupp och veckligen behöver få "runt" våra tjurar att ansluta er omgående!!!!

Vi kan börja med varför. I Sverige har det inte varit så många besättningar som drabbats, de som drabbats har det visat sig importerat djur. (sedan 93 har det konstaterats smitta i 46 besättningar ytterligare 450 besättningar har pga kontakt varit föremål för utredningar och provtagningar) Våra grannländer, Europa och övriga världen är Paratuberkulosen mycket utbredd.

Paratuberkulos orsakas av en bakterie, Mycobacterium paratuberculosis och är ovanligt resistent (motståndskraftig) mot yttre påver-

kan och klarar både höga och låga ph-värden och desinfektionsmedel. Drabbar ALLA idisslare!!! I Norge finns sjukdomen hos getter! Hur vet man att något djur är smittat? Tyvärr så infekteras djuren oftast som unga men visar inga eller sällan någon symptom före 2 års ålder. Sjukdomen debuterar med avmagring trots bibehållen aptit, ibland ses svullnad i kräftgropen. Diarre utvecklas så småningom, feber förekommer vanligen inte, djur som utvecklar symptom dör inom några veckor-månader. Paratb. är en kronisk sjukdom med långsam smittspridning. Huvudsakligen sprids smittan med avföringen. Vissa djur kan vara smittbärare utan att visa symptom. Paratb. går inte att behandla.

Dagens bekämpningsstrategi innerbär en total utslaktning av alla idisslare i den smittade besättningen med efterföljande saneringar. Saneringen är omfattande och 6 månaders tomhållning av stallbyggnader. Smittade beten får inte användas för idisslare på 2 år. Djur sålda från smittade besättningar avlivs i provtagningssyfte och innan negativ odlingsresultat föreligger (ca 4 mån) är besättningen spärrförklarad för livdjursförsäljning.

Detta kallar jag en mardröm!!!! Vilken förlust! Men om jag uppfattat det rätt så de besättningar som är anslutna till kontrollen och blir smittade får ersättning medan de som inte är anslutna inte.....usch vill inte tänka tanken Det finns fortfarande pengar från staten till denna kontroll så vad väntar ni på??

Provet består av träck så det är inte besvärligt, för min del tar jag alltid då djuren kommit in och de skall dräktighetsundersökas svårare än så är det inte. Och framförallt det kostar ju inget!!!! Programmet uppbyggnad:

- * kontroll sker genom årlig träckprovstagning i 5 år
 - * kontrollerade besättningar tilldelas hälsostatus
 - * statsbidrag har erhållits till programmet
- information och anslutning till Paratub-programmet: SVENSKA DJURHÄLSOVÅRDEN/Ulla Kyhlstedt 08-7258182 med denna information som jag hoppas inte har trötat ut er, önskar jag kunna fortsätta min provtagning och äntligen gå vidare (har hållit på i 5 år) och äntligen köpa tex. tjur från en besättning som också är ansluten

Vill samtidigt tacka alla för en trevlig ELMIA-utställning framförallt Marie & Joachim med respektive för deras enorma insats.

GOD JUL

Och

ETT RIKTIGT

GOTT NYTT ÅR

/ Martina Bremer

Information från avelskommittén!

I förra numret av Fjällkon var det massor med tjurar som redovisades, men den här gången har vi inte något nytt att komma med. Däremot till nästa nummer då vi skall gå igenom de tjurar som samlats på Alebäck's stuteri utanför Skara under vecka 47, samt möjligtvis någon ny tjur från Svensk Avel. Vad gäller rekommendationer av tjurar hänvisar vi till nr 3/03 av Fjällkon på sid 11. Där vill vi göra ett tillägg på 6845 Baba och 6847 Levis som är de senast släppta ungtjurarna från Svensk Avel. Dessa bör användas i första hand.

Så skulle jag (Joachim), på styrelsens och avelskommitténs vägnar tacka Camilla Swärd för ett gott samarbete dessa år och lyckönska henne med Viken-arbetet, och sedan hälsa vår nya avelsledare på Svensk Avel, Mia Sjögren välkommen och hoppas på ett samarbete i samma goda anda som nu! En närmare presentation av Mia Sjögren i ett senare nummer.

Som vanligt vill vi ha in information om avkommorna till våra tjurar. Information från djurägare mottages tacksamt per tele eller skriftligen till någon i avelskommittén (Joachim, Märten eller Anders). Om Ni skriver så gör samma tabell som vi, med mjölk, juver o.s.v. alla olika bedömningsområden behöver inte redovisas, all information är värdefull, antingen det är mycket eller lite. Tele och adresser finns på sid 4.

Vi vill också informera om den importerade Finske tjuren Pelson Olso PSK14190 Sv. Fj. 24002, som har importerats av Patrik Gyllenhammar i PRF:s regi. Denna import har Svensk Fjällrasavel ingen som helst del i och vi vill understryka att han användes helt på eget bevåg. Svensk Fjällrasavel tar inget som helst ansvar. Vi ser det som en privat import, och vid eventuell användning tillhör han grupp 2 och är helt okej att använda ur Fjällrassynpunkt där PSK:n från Finland är antagen i avelsplanen som en systerras till Fjällrasen och som är antagen och godkänd av SJV. Han är naturligtvis även godkänd att använda vad beträffar stöd för utrotningshotad ras inom Fjällrasen.

Trots att Svensk Fjällrasavel inte har med honom att göra så skall jag kort redogöra lite enkelt om härstamningen: Pelson Olso är på mödernet av finsk stam så vitt vi vet. Men på fädernet är det mycket svenskt material i

botten. Fadern till Pelson Olso är tjuren P. Atleetti PSK13965 vars mor har 726 Basker till far. P Atleettis far L. Joikhu 13916C har på mödernet 723 Figer som morfar. Fadern till L. Joikhu heter Kuninkan Poeka S13861 (som även är far till 37 Eemeli SKB 6685) han är efter 717 Kare. 6 Fager kommer igen 3 gånger i härstamningen på Pelson Olso, 2 gånger genom sina söner 723 Figer och 726 Basker och själv som morfar till Kuninkan Poeka. Pelson Olso presenteras på sid 23.

Vi i avelskommittén vill tacka alla samarbetspartner som vi har haft under de gångna året och önskar en God Jul och Ett Gott Nytt År samt förhoppning om ett givande samarbetsår 2004.

MVH Avelskommittén

Guide

Mjölk, - = lågt mot normalt. M = normal med variation. + = hög mot normalt.

Juver, - = svagt mot normalt. M = normalt med variation. + = starkt mot normalt.

Spelar, L = långa mot normala. M = normala med variation. K = korta mot normala.

Golvavstånd, - = lågt mot normalt. M = normalt med variation. + = högt mot normalt.

Färg, - = blek. M = variation. + = rikligt med färg.

Lynne, - = nervösa mot normala. M = Normal. + = gott lynne.

Kalvstorlek, Normala mot små. Normala mot stora.

Aktuella semintjurur från Svensk Fjällrasavel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurur från Svensk Fjällrasavel. Beställningen av dessa tjurur sker hos Svensk Avel via Din Husdjursförening!

Använd kodnumret vid beställning. Tjurarna är ej avkommeprövade. Hjälpguide finns på sidan 7.

Namn	Kod nr	Stb nr	Far	Mf	Mjolk	Juver	Spenar	Golv avst.	Färg	Lynne	Kalvstorlek
Grupp 1											
165 Leo	7-556	6677	10 Smith	158 Fare	M	+	K	M	M	M	Norm mot små
1 Hubert	7-564	6680	6720 Jovial	708 Bill	-	M	L	M	+	+	
156 Zonat	7-543	6681	9 Zober	723 Figer	M	-	M	M	-	M	Norm mot stor
181 Idear	7-563	6691	38 Desing	9 Zober	M	M	M	+	+	M	
162 Linus	7-567	6694	10 Smith	37-13581-133							
3 Peter	7-592	6871	29 Ise	6732 Snäpp	M	M			+	M	Norm mot stor
70 Rosen av Böle	7-597	20002	733 Gandi	741 Finell	-	+			M	M	Norm mot små
32 Goding	7-707	20009	733 Gandi	6718 Joar	M	M		M	M	+	
201 Driv	7-766	20071	181 Idear	163 Fjänne	M	M			M	+	Norm mot små
9150 Tor	7-761	24000	9007 Lano	9004 Selo					M		
9151 Loke	7-762	24001	9010 Öst-Tor	9008 Karo					M		
6226 Grenäs	7-779	20072	14 Gredor	142 Ragnar				-	M		
2143 Ibrahim	7-794	20111	29 Ise	161 Smille							
Grupp 2											
23 Svempa	7-576	6684	67 Ringo	940 Hompen						+	
37 Eemeli	7-574	6685	Kuninkan Poeka	Rantamann O		-			-		
164 Lim	7-566	6695	83 Rim	158 Fare	M	+	M		M		
202 Vaccin	7-701	20003	39 Dixon	159 Silenar							
30 Herman	7-703	20005	34 Lysing	6715 Lage	M				M		
1002 Manitou	7-714	20029	6715 Lage	940 Hompen							
2 Gusten	7-721	20011	158 Hink	6742 Harg							
234 Sprint	7-738	20024	302 Misse	159 Silenar	M	+	M	M	-	+	Norm mot små
1080 Major	7-724	20033	127 Desir	940 Hompen	M	M	L	M	M	M	Norm mot stor
1095 Flise	7-744	20045	302 Misse	65 Lur	+	M	M	M	M	+	
85 Loke	7-746	20046	75 Lör	6715 Lage							
2076 Svix	7-745	20048	39 Dixon	726 Basker						+	
1006 Glunt	7-743	20050	6758 Bula	940 Hompen						-	
2086 Prins	7-783	20077	164 Lim	940 Hompen							
Grupp 3											
145 Tessar	7-542	6679	148 Tess	938 Ricko	M	M	M	M	-	M	
21 Svartenlind	7-553	6686	701 Svarting	786 Maro	-	M	L	-	+	+	
44 Fagerman	7-571	6688	1 Holar	72 Lager	+	M	M	+	M	M	Norm mot stor
157 Lirken	7-554	6698	79 Nill	158 Fare	+	M	M	M	M	+	
57 Hinder	7-561	6699	155 Levi	940 Hompen	M	+	M		M	+	
6 Snöstorm	7-595	6711	701 Svarting	6718 Joar	M	+	M	M	M	M	
178 Terrin	7-598	6714	145 Tessar	743 Bisko		+		+	-	+	
40 Pelle	7-596	20001	6748 Bör	786 Maro	M	M	M	+	M	M	Norm mot stor
2000 Maraton	7-704	20006	710 Agaton	786 Maro	M	M	M	M	+	M	
6209 Kvick	7-710	20018	705 Sol	137 Tell	-				M		
208 Monogram	7-702	20026	9005 Mono	85 Nalle	-				M		
50 Musse	7-722	20032	255 Magnet	791 Karat					-	M	
2027 Drutten	7-725	20035	6763 Svartus	17 Rino	+	M	K	M	M	+	Norm mot små
7114 Gubben	7-740	20039	27 Gunde	791 Karat					M		
1102 Fagott	7-739	20044	4 Totte av Knätten	155 Levi					M		
4175 Triss	7-778	20073	178 Terrin	708 Bill					M		
2087 Boss	7-781	20075	6 Hoss	786 Maro					+	M	Norm mot små
57 Filur	7-782	20076	44 Fagerman	786 Maro	+	+	M	M	M	M	
135 Stig	7-795	20110	44 Fagerman	708 Bill							
147 Elmer	7-796	20109	41 Duvolen	786 Maro						+	

Aktuella semintjurur från Svensk Avel

Tillgängliga och godkända fjällrastjurur från Svensk Avel. OBS! Indexen är korrigerade enligt förklaringen nedan!

Namn	Grupp	Kod nr	Stamb.	Far	Mf	NAT min	NAT tjur-index	Justerat NAT min	Övrigt
6768 Deger	1	6-6768	96768	38 Desing	708 Bill	94	-5	99	Bra dotterfertilitet. Intressant härstamning.
6769 Delta	1	6-6769	96769	38 Desing	786 Maro	95	-5	100	Mkt bra dotterfertilitet. Bra lynne. Använd ej på för små kor. Intressant härstamning.
6776 Lippo	1	6-6776	96770	46 Lester	717 Kare	101	+3	106	Bra ben. Bra mjölkbarhet. Intr. härst. Svaga värden för mastitresistens
6847 Levis	1	3-6847	96847	46 Lester	161 Smille				Ny ungtjur
6742 Harg	2	6-6742	96742	729 Homeros	726 Basker	100	+2	105	Bra ben. Bra juver. Bra mjölkbarhet.
6746 Hompest	2	6-6746	96746	940 Hompen	726 Basker	100	0	105	Bra juver. Anv. ej på kor m. svaga ben. 6,25% RK + 3,12% SJB
6759 Bam	2	6-6759	96759	943 Bass	786 Maro	104	0	109	Ger korta spenar. Anv ej på kor med svaga ben. 6,25% RK +
6765 Homa	2	6-6765	96765	940 Hompen	6715 Lage	93	0	98	Mkt bra juver, mjölkbarhet & golvhöjd. Bra dotterfertilitet. 6,25% RK + 3,12% SRB + 1,56% SLB
6787 Laro	2	6-6787	96787	6715 Lage	786 Maro	108	+17	113	Mycket bra dotterfertilitet. Bra juver.
6845 Baba	2	3-6845	96845	6759 Bam	729 Homeros				Ny ungtjur
743 Bisko	3	6-743	76743	6 Hoss	5 Risto	97	-4	102	Ger lätta kalvningar, döttrarna är lättkalvade. Bra ben. Anv ej på lågställda kor.
6738 Mast	3	6-6738	86738	786 Maro	723 Figer	98	-2	104	Ger bra juver och korta spenar. Bra dotterfertilitet. Använd ej på små kor. 3% RK
6777 Makro	3	6-6777	96777	6724 Mikro	786 Maro	118	+19	123	Mkt mjölk. Svaga värden för mastitresistens. 12,5% annan ras.
6780 Mise	3	6-6780	96780	6724 Mikro	786 Maro	114	+14	119	Mkt mjölk. Svaga värden för mastitresistens. 12,5% annan ras.

TJURINFORMATION:

För att kunna ställa de avkommebedömda fjällrastjurarna mot varandra på ett rättvist sätt så har vi räknat på avkastningsuppgifterna på dottergrupperna till samtliga godkända fjällrastjurur som blir kontinuerligt avkommebedömda i NAT:s tjurkalender. Totalt är det 56 tjurur som finns med där. Vi har lagt ihop avkastnings-uppgifterna för dottergrupperna och delat med antalet tjurur vilket gett ett medelvärde på 153,5 kg protein i snitt för alla godkända fjälltjururs döttrar.

KORRIGERADE INDEX: När man då ser på vad för ett mjölkindex 153,5 kg ger i SKB-bedömningen så motsvarar det ett mjölkindex på 95.

Mjölkindexet baseras på kg mjölk x % protein, och ger ingångsvärdet i tjurindexet som ju är ett försök att sätta ett mer totalekonomiskt avkastningsvärde på tjuren. Ett mjölkindex (MIN) på 105 ger +5 i ingångsvärde, 109 ger +9, 95 ger -5 osv. För att rättvisare kunna bedöma fjällrastjurarna så har vi kompenserat upp mjölkindexet med 5 enheter så att medelfjällrastjuren som erhållit 95 i MIN istället får 100, vilket han ungefär skulle ha haft om man sållat bort korsningstjurarna från bedömningsmaterialet. Vi har valt att bara korrigera MIN index, tjurindex räknar vi inte om mera, ifall medlemmarna inte så önskar.

Avelskommittén

ELMIA 2003!

Så har vi än en gång i föreningens anda genomfört Elmia Lantbruk.

Efter mycket fix och trix så fick vi allt att klaffa till sist.

Korna som representerade våran förening var:

224 Tussi efter 201 Driv, ägare Malin Knutson och
11 Greta efter 729 Homeros, ägare familjen
Dennis Hildingsson

Greta som har en son som samtidigt blev släppt från Svensk Avel, Baba, kod nr 3-6845 efter 6759 Bam så det var extra roligt.

Montern var välbesökt och folk gillar att diskutera fjällkon, så med facit i hand verkar det finnas intresse för rasen.

Vad sägs om att det var 26 170 besökare på mässan dessa fyra intensiva dagar.

Tänkte passa på att tacka alla som hjälpt till, ingen nämnd, ingen glömd så att vi kunde genomföra Elmia-03

Nu är det bara att ta nya tag inför Elmia-05. Väl mött.

MH
Mari och Joachim

Före Elmia är det väldigt stressigt, då skall man packa allt som skall vara i montern, se till att det finns tröjor, mössor, tjurkataloger, tidningar, broschyrer och almanackor m.m. (det faller ofta på min lott i Rödkulleföreningen), när man sen sätter sig på tåget eller bussen för att åka ned till Jönköping känner man sig alldeles urlakad... Jag att och sov nästan hela vägen. Väl framkommen till Jönköping kl 23:00 på kvällen, ringer jag till Gustav (ordförande i Rödkulleföreningen) på båda hans mobiltelefoner, men han svarar inte...., vad gör jag nu? Taxi hade jag ingen lust att ta (man kan ha roligare för pengarna). Jo, jag prövar att ringa till Joachim Gustavsson, han borde vara där nu. Jodå, Joachim svarar och undrar var jag är, sedan skickar han "Lill-Robert" att hämta mig på stationen! Det är bra att ha vänner i båda föreningarna!

För mig är Elmia Lantbruk en av årets höjdpunkter de år det är. Där träffar vi massor med människor som är intresserade av att prata om det vi själva "brinner" för: nämligen bevarandet av utrotningshotade ko-raser, man träffar medlemmar i föreningen, som man bara pratat med i telefon, man har på det hela taget väldigt roligt....

I år kände jag mig lite schizofren, då jag helst ville vara i både Sv. Fjällrasavels monter och i Rödkulleföreningens monter. Tyvärr hade vi SKB-föreningen som bredde ut sig mellan oss, vilket skall ändras till nästa gång. I år blev vi också underhållna av Hasse "Kvinnaböske" Andersson, med jämna mellanrum(han gjorde reklam för något företag) och när det var lite lugnare i montern gick man och gnolade på "Himlahunden", den går liksom inte att få ur huvudet när den väl kommit in där....

På festkvällen satt Rödkulleföreningen och Sv. Fjällrasavel vid olika bord i början, men framåt kvällen kom "fjäll-människorna" till vårt bord och där satt vi sedan resten av kvällen och hade trevligt.

Det var länge sedan jag skrattade så mycket som jag gjorde under de här dagarna..... Jag ser redan fram emot nästa gång!

Kristina Torén

Så här blev resultatet av stytlingen! Malin Knutson med 224 Tussi.
Foto: Elisabeth Theodorsson

Mårten Dahlberg med 224 Tussi och Joachim Gustavsson med 11 Greta i uppvisningsringen.
Foto: någon av "Elmia-arbetarna".

BENÄMNING AV FJÄLLRASENS FÄRGER

Vi ska i detta nummer gå igenom hur vi benämner de olika färgerna hos våra kor. Det kan ju i början verka lite klurigt, men om du går ut i lagårn och övar på de djur du har så ska du se att det snabbt lossnar.

Den färgbedömning vi tillämpar utgår från den som tillämpats ända sen starten av fjällrasaveln.

Förs så börjar vi med att sätta ut djurets grundfärg som oftast är vit (V) men även kan vara svart (S) röd (R) eller grå (G). Grundfärgen skrivs alltid ut med stor bokstav. När vi bestämt grundfärgen så sätter vi ut hur många fullständiga tiondelar av djuret det omfattar, t. ex. V3= vit grundfärg som omfattar minst 30% av kroppens yta eller S8 svart till minst 80%, etc, etc.

När vi då kommit så långt kan vi benämna resten. Är grundfärgen vit, vilket ju är klart vanligast så kan vi lägga till följande. Först benämner vi den andra färgen på kon förutom grundfärgen med samma färgkod fast med små bokstäver, sen beskriver vi hur utbredningen ser ut enligt följande:

Litet t = tecken = färgen sitter bara på öron, mule och ögonbåge.

Litet p = prickar = färgen sitter som prickar mindre än en 5-krona.

Litet fl = fläckar = färgen sitter som fläckar större än en 5-krona.

Litet f = fält = färgen sitter som större fält på djuret men är inte sidigt.

Stort S = Sidigt = färgen sitter som ett stort sammanhängande fält på djurets kroppssida.

Vi kan ju ta ett konkret exempel:

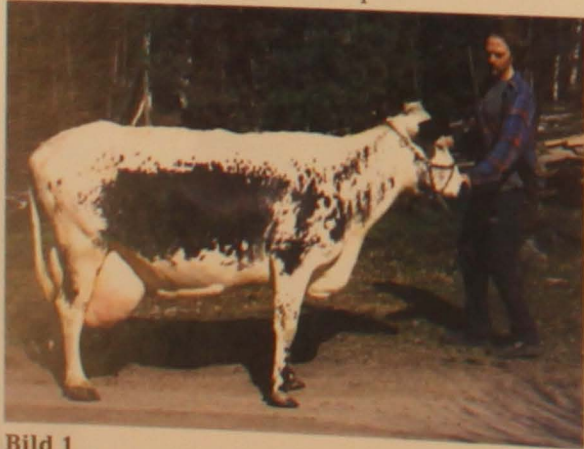

Bild 1

Bild 1, som föreställer 64 Fia, mor till 6841 Hasse. Henne skulle jag benämna enligt V6stpS = Vit grundfärg till 6/10 med svarta tecken och prickar samt sidig. Kom ihåg när ni ser djuret att ett vuxet djur har stor buk, så även om kon ser starkt färgad ut så är det mycket vitt på henne. Tänk er att ni ska beskriva skinnet som om hon var flådd. Om djuret är sidigt skrivs det alltid sist.

Bild 2 föreställer 347 Fagerlind, mor till 1102 Fagott. Även hon är sidig, ni ser den vita ålen på ryggen, henne skulle jag benämna V2stpS = vit till 2/10-delar med svarta tecken och prickar samt sidig. Även en så färgad ko får vit som grundfärg eftersom rygg och buk är vita. Hon är en starkt färgad sidig ko.

Bild 3 är en skönhet som jag benämner V9stp vilket nog är fjällrasens vanligaste färgbenämning. Vit till 9/10-delar med svarta tecken och prickar.

Bild 4 Är ett exempel på grå färg. Den föreställer 396 Flingros efter 70 Rosen av Böle. Henne sätter vi V8gtp på. Vit till 8/10-delar med grå tecken och prickar. Men är hon inte gråsidig invänder någon? Nej, som ni ser så är den gråa färgen inte i ett sammanhängande fält, utan består av små grå prickar.

Bild 5 föreställer en ovanlig fjällrasfärg. En helröd tjurkalv också den efter 70 Rosen av Böle. Den blir kort och gott R10 = helröd! Vi ska komma ihåg att det är sällan som ett fjällrasdjur är enfärgat svart eller rött. Oftast finns det någon vit fläck på kroppen (ofta vita strumpor på benen) eller en stjärna i pannan. Och då hade det istället blivit R9vfl = röd till 9/10-delar med vita fläck/ar eller S9vfl = svart till 9/10-delar med vita fläck/ar. Är det större färgade fält som det ofta kan vara vid ljumskarna, så kan det bli S8vfl = svart till 8/10-delar med vita fält. Är även buken vit blir det kanske S6vfl = svart till 6/10-delar med vita fält.

Bild 6 föreställer 284 Lana efter 41 Duvolen. Henne skulle jag vilja benämna V6rf = vit till 6/10-delar med röda fält, för hon är ju inte sidig och har inga fläckar eller prickar.

Bild 7 föreställer en vit kviga efter 64 Griver som får benämningen V9st = vit till 9/10-delar med svarta tecken. 128 Broka efter 6702 Bazar benämner vi V5rtpS = vit till 5/10-delar med röda tecken och prickar samt sidig.

Gå nu ut och öva er på att benämna färger och haka inte upp er på om en ko är V6 eller V7, det är en världslig sak som kan diskuteras länge av dem som vill det. Försök hellre beskriva resten på ett bra sätt.

Lycka till!
och har ni frågor så ring undertecknad.

Robert Nilsson, Stamboksansvarig

FJÄLLKON PÅ JULBORDET

Våra vänner är bra att ha även här, och visst är det godare att använda vårt eget kött än att köpa en liten inplastad bit i en affär!

Här får ni några av mina favoritrecept från Jämtland som passar i juletid.

Hoppas att ni tar er tid och låter er inspireras!

Torkad bog

1 bog av spädkalv
Gnid in bogen med
1 tsk salpeter
2 msk socker
4 msk salt

Låt ligga ett dygn

Koka saltlake av

5 dl salt
5 l vatten
10 krossade enbär
10 krossade svartpepparkorn

Kyl saltlaken. Häll den över köttet, se till att det täcker. Låt stå kallt i en vecka, ligger den längre bör den vattnas ur.

Torkas i ugnen 100 grader över natten eller 8 timmar.

Gravad oxfile

1 kg oxfile
0,75 dl salt
0,75 dl socker
1 msk grov svartpeppar
0,5 dl konjak
1 msk olja
1 dl hackad persilja

Blanda allt och gnid in filén, häll allt i en påse och knyt igen. Låt vila 2 dygn i kyl. Vänd minst 2 ggr/dag.

Skär tunna skivor och njut!

Passar mycket bra till potatisgratäng gjord på vin och en fräsch sallad samt gärna en kall sås av Creme Fraiche, se nedan.

Creme Fraichesås

2 dl Creme Fraiche
1 msk riven pepparrot
1 tsk stark senap

Potatisgratäng, 4 port.

10-12 normalstora potatisar
1 stor gul lök

Potatisgratäng, forts.

Skiva potatis och lök tunnt, lägg i ugnsfast form. Häll över 1 dl vitt vin och 1 dl buljong. Salta och peppra och täck med riven ost. Gratinera c:a 1/2 timme i 200 graders ugn.

Kalvsylta

2,5 kg kalvkött med ben
4 l vatten
3 msk salt

Koka upp, skumma av noga.

Tillsätt

8 vitpepparkorn
8 kryddpepparkorn
2 lagerblad
2 gula lökar

Koka c:a 1,5 - 2 timmar. Ta upp köttet, tag bort ben och brosk (går lättare om köttet är lite varmt). Lägg tillbaka benen, koka ihop lite till. Sila av buljongen, lika mycket som kött. Hacka köttet fint eller mal det. Blanda kött och buljong, koka upp och smaksätt med salt och peppar efter smak. Häll upp i lämpliga formar, låt stelna kallt.

Kokt tunga

1 tunga 1-1,5 kg
salt

Koka upp.

Tillsätt

8 vitpepparkorn
8 kryddpepparkorn
1 morot

Koka sakta c:a 2,5-3 timmar, pröva med sticka när den är mör. Ta upp den kokta tungan och ta av den skinnen medans den är varm. Lägg tillbaka tungan i lagen och låt den kallna. Förvaras sedan kallt i lagen och skäres i tunna skivor som smörgåsmat.

Kalvrulle

2 kg slaksida av spädkalv

Putsa sidan ren från späck och banka ut den mör. Lägg ut den platt och krydda hela sidan med

1 msk grovmalen svartpeppar
1 msk citronpeppar
1 tsk salt

FJÄLLKON PÅ JULBORDET, forts.

Kalvrulle, forts.

1 tsk torkad basilika
3 msk hackad färsk persilja
3 klyftor vitlök, hackad
1 burk champinjoner

Knyt ihop noga. Lägg i gryta, täck med vatten. Koka upp och skumma av.

Tillsätt

1 morot
1 gul lök
10 vitpepparkorn
1 tsk salt

Koka sakta 2,5-3 timmar, klar när termometern visar 85 grader. Tag upp rullen, lägg i press mellan två skärbrädor med tyngd över natten. Förvara sedan i saltlake som bör täcka rullen. Denna rätt kan även göras av lamm, tillsätt då bara 3 msk Worchestersås i kryddblandningen.

Sötost

10 l fjällkomjolk
20 ml ostlöpe
5 dl ljus sirap
4 kanelstänger

Värm mjölken till 38 grader, rör ner ostlöpe, låt stå i 30 min. Skär sönder ostmassan och blanda varsamt ner sirap och kanel. Koka upp och låt sjuda tills osten fått en gyllengul färg. Lyft upp osten med lite vassle och låt svalna. Äts till köträtter och som smörgåsmat.

Mossegröten

Lämna kvar de gryn och små ostbitar som finns kvar i vasslen efter sötostkoket. Koka det vidare i 2-3 timmar, tills det reducerats till c:a hälften. Gör en avredning med potatismjöl, låt kallna. Bli en gelé som äts som smörgåsmat, smakar messmör.

Tjälknöl

1 kg fryst benfritt kött

Ställ in köttet fryst, nederst i ugnen på galler, i 100 grader 9-10 timmar eller till termometern visar 65 grader.

Gör en lag

1 l vatten
1 dl salt
2 msk socker
1 lagerblad
1 tsk krossad svartpeppar

Tjälknöl, forts.

2 msk krossade enbär
slå lagen över köttet. Låt ligga i 4-5 timmar.

Ett gott kött som passar lika bra till smörgåsmat som finare bjudmat. Gott tillsammans med potatissallad eller en potatisgratäng.

Salta rullen

1 rulle av ungnöt

Smörj den med

2 tsk socker
2 tsk salpeter
Låt ligga ett dygn

Koka en lag

2 l vatten
1 dl salt

Häll den kokande lagen över köttet, låt stå i 3 dygn. Koka sedan köttet i lagen i c:a 2 timmar. Låt svalna i lagen. Förvara saltrullen i lagen och använd som smörgåsmat i tunna skivor.

NyårssupéFlamberad pepparbiff, 4 portioner

8 tsk krossade grönpepparkorn
1/2 hackad lök
8 skivor fjällkalvfile
smör
2 tsk salt

Gnid in köttet ordentligt med pepparn och löken. Bryn filén, vänd och salta.

Finhacka färska champinjoner och haricots verts, stek. Lägg dessa under köttet vid upplägget.

Sås

1,5 dl grädde
2-3 msk stark buljong
2-3 msk konjak

Häll grädden i stekpannan, låt koka ihop till simmig sky. Späd med buljongen. Häll upp såsen i en skål. Torka ur stekpannan. Värm upp stekpannan. Lägg tillbaka filéskivorna, häll över konjaken och tänd på den. Täck med lock efter c:a 1 minut. Tag upp fileérna. Häll tillbaka såsen låt det hela sjuda 1-2 min. Severa med pressad potatis och sallad.

Smaklig måltid!

Hans-Inge Pettersson.

En ko att minnas 1

129 Rosa

Att köpa kor är inte lätt!

Som nystartad mjölkbonde är det inte alltid lätt att välja rätt.

Jag blev uppringd av en persson som hade hört att jag startat med fjällkor. De hade en ko som mjölkade för mycket för dem och undrade om jag var intresserad. Naturligtvis var jag det!

Glad i hågen åker jag dit. Jag möter en tredjekalvare som jag upplevde som en skönhet, och mjölkade gjorde hon ju. Ganska snabbt bestämmer jag mig för att köpa henne, hade ju med mig transporten ifall att. Vi kommer överens om ett pris och det följer med en kviga ur en annan linje också.

Tiden går och hon blir snabbt min favorit i lagårn, snäll, vaken, snygg och bra på att mjölka.

Dock fanns det lite smolk i bägaren, det fanns bara härstamning i 2 led. Men mjölmängden var bra och intressant ur exteriört avseende var hon ju, så det vore kanske värt att försöka få henne godkänd som tjurmoder.

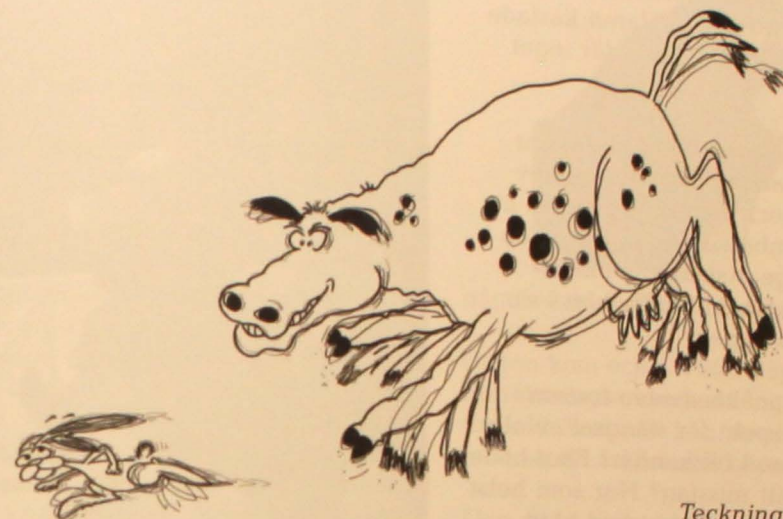
Sagt och gjort, jag pratade mig varm om henne i alla sammanhang och fick en intressant parning. Jag såg verkligheten fram mot hennes kalvning och se det blev en tjurkalv, lyckan var total! Nu brann det i knutarna, jag tog hjälp från alla håll för att få fram mer om hennes ursprung och se det gick att finna. Men ack så besviken jag blev med 940 Hompen som far och 938 Ricko som morfar, så trodde jag väl aldrig att det var SRB i allt annat! Bedrövad och besviken fick jag avstyra alla tankar och planeringar om tjurmoder och avelstjur.

Tjurkalven blev till kalvsylta och Rosa fick många onda blickar från mig. Men trots allt tillhör hon mina favoriter, snäll och tillgiven som få och en av de bästa avkastningarna i besättningen. Så visst finns hon kvar i livet och är en av dem jag kommer att minnas mest.

Allt är inte guld som glimmar, men det behöver inte vara värdelöst för det. Det finns något som är starkare än pengar, något som hör ihop med vårt hjärta och är väldigt, väldigt värdefullt.

Hans-Inge Pettersson

Ko-drevet

Teckning: Lasse Nielsen

Vi ska nu få till livs en berättelse från 40-talets Norrbotten. En tid då det fortfarande bodde mycket folk i ensligt belägna gårdar och små byar. Man levde av olika skogsjobb, flottning och så husbehovsjordbruk förstås där fjällkon hade en självskrivet plats. Den här berättelsen ägde rum i Tojerim där Alma och Isak Rutström bodde med sina nio söner. Tojerim i gamla Edefors kommun var ett litet hemman med fem kilometer till väg, och en och en halv mil till närmaste centralort som var Snesudden i Jokkmokks kommun. På gården höll man häst för skogskörsorna och jordbruket, 2-3 kor samt får och gris. 1947 såldes hemmanet och man flyttade till ett nytt ställe. Bernt Rutström som var en av de nio sönerna och född 1937 berättar här en sällsam "jakthistoria" för oss:

Ko-drevet

Två tjänstemän från Munksundsbolaget kom till mitt barndomshem en höst något in på 40-talet i akt och mening att jaga hare. Vi barn gjorde stora ögon, när de främmande männen anlände rustade med blänkande dubbelbössor och två stövare i koppel.

Eftersom det lilla hemmanet omslöt av bolagets stora domäner låg naturligtvis vårt hus strategiskt placerat som logi, till vilket det också villigt upplåts. Att bolaget samtidigt var min fars arbetsgivare underlättade helt naturligt uppgörelsen.

Följande morgon släpptes de två hundarna i det första gryningsljuset. Vädret var gynnsamt. Jakten kunde börja. Jägarna sökte sina pass. Och timmarna gick.

Allt var tyst och stilla - utom i lagårn. Min mor

använde ännu sommarlagårn till de tre korna, då hösten varit ovanligt mild. En av dem, den rödbrun-vita Fröken, tälde inte hundar och blev alltmer upprörd eftersom tiden gick. Hundarna, som knappt sagt ett gläfs, hade väl snott runt kring sommarlagårn, och mer behövdes inte. Det låg spänning i luften.

Trots idogt sökande hela morgonen lyckades inte hundarna få någon hare på benen, varför min mor föreslog jägarna att koppla hundarna och ta in dem. Hon ämnade släppa ut korna i det fina höstvädret en stund, så de skulle få söka sig bete och lugna sina upprörda känslor. Hundarnas väl och ve förutsatte vistelse inomhus.

När korna släpptes flög Fröken som ett rött streck ut genom lagårdsdörren. Med rumpan i vädret gjorde hon en runda kring gårdstunet. Var kunde de förhatliga djuren finnas? Det luktade ju hund överallt! I galopp vidgades cirklarna, medan de två andra korna redan sänkt sina huvuden mot marken och börjat beta av återväxten. För dem var hundarna totalt ointressanta.

Nere vid sjön hade min far fällt ett par utvuxna aspar till ved. Kvar låg toppar och grenar kastade i en stor hög. När nu Fröken i sitt jagande efter hundarna stormade fram så marken skakade och utstötande bröl av vrede passerade högen av grenar, for en hare ut ur riset i hopp att finna en tryggare lega. Kon, som såg rörelsen i ögonvrån, tvärvände och tog upp jakten. Hare som hund. Nu var det drev!

Ko-drevet, forts.

Jägarna som med sina drevmaskiner till trots inte lyckats få upp något villebråd, stod bara och gapade. Jo, det var en syn! Haren kastade som vansinnig på det öppna fältet, där inget skydd fanns att få.

Frökens avgrundsbröl, som kunde ha skrämt även mindre timida varelser från vettet, gav ändå den adrenalinchock som frälste jösses liv. Och räddningen uppenbarade sig i form av en stabil och välgjord hage. Åskådarna i köksfönstret stod som förlamade! Skulle hon i sin vilda framfart spränga hagen?

Kanske långvarig och målmedveten fostran i nödvändigheten av respekt för stängsel av alla slag var starkare än hatet till hundar? Eller hade hon redan upptäckt sitt misstag? Hur som helst - vid hagen blev det stopp! Tvärstopp! Med ögpn och öron på skaft och snabba huvudrörelser försökte hon lokalisera sitt bortflyende byte. Men haren var som uppslukad av jorden. Drevet var slut.

I jämförelse med hunden är ju kons förutsättningar som harpiska starkt begränsade. Ätminstone så länge det finns hagar i markerna. Huruvida luksinnet kan vara henne till hjälp är väl i högsta grad tvivelaktigt. I det här fallet måste ju lukten av hare ha gett motstridiga signaler. Men på öppna fältet gjorde hon bra ifrån sig. Det blev inget mer drev. Kanske fanns det inte fler harar inom hagarna. I alla fall lyckades inte Fröken stampa fram någon fler och lugnade sig så småningom.

Vad jägarna innerst inne tänkte om jaktresans oväntade vändning, vet jag inte. Och om de undslapp sig någon kommentar, så har jag i så fall glömt det. Men "kodrevet" glömmar jag aldrig. Och förmodligen gjorde inte jägarna det heller.

Bernt Rutström, Bodträskfors

Stilstudie på Märten Dahlberg som visar upp 224 Tussi på Elmia 2003. Foto: "någon av dem som var med och jobbade".

FERDINAND

Nu när julen närmar sig med stormsteg och så även Disneys julklassiker Ferdinand som väldigt få vet är baserad på en sann historia. Nu har naturligtvis inte Ferdinand med Fjällrasen att göra men det kan ju vara lite intressant i alla fall.

Hans riktiga namn var Civilón och han levde under 1930-talet på en ranch i Salamanca som ligger i östra Spanien. Han var naturligtvis ämnad att strida på någon av Spaniens tjurfäktningsarenor, men någonting var anorlunda med Civilón, det märkte hans tjurskötare när han var ute och tittade till djuren. Civilón hade ett helt annat sinne än de övriga tjurfäktningstjurarna som är absolut livsfarliga att ens komma i närheten av. När djurskötarna är ute och kollar till sina djur rider de eller kör bil. Tjurfäktningstjurarna har så dåligt lynne att skulle man rapportera in dem i Svensk Mjölks dator skulle det förmodligen stå ERROR på skärmen. Dessa tjurar är bara framavlade för en enda sak, att strida, ända sedan 1700-talet har man i Spanien avlat på dessa djur. För att hitta de argaste tjurarna så rider man och stöter ikull ungtjurarna med trubbiga lansar, de som reser sig och går till anfall föses undan och används till tjurfäktning eller så går de till avel. De som viker av eller tvekar det minsta blir korv (som Anders säger).

Men detta hände inte med Civilón, hans skötare märkte att han var anorlunda, efter att Isidor Alvarez som hans skötare hette hade närmat sig honom försiktigt, kunde han gå av sin häst och klappa honom och mata honom med eklöv, sedan den dagen var Civilón och Isidor riktigt goda vänner. Men den som trodde att Civilón var feg och larvig trodde fel, han var faktiskt den störste och vackraste av dem alla och hade inga som helst problem med att sätta de övriga tjurarna på plats, men varför slåss i onödan verkade det som han tänkte.

Historien om den snälle tjuren spred sig över hela Spanien så hans hage blev ett välbesökt utflyktsmål av både stora och små. Nu såg direktörerna för tjurfäktningsarenorna i Barcelona sin chans att tjäna pengar, det skulle ordnas tjurfäktningstävling där Civilón skulle vara huvudnumret. Matadoren Luis Gomez även kallad "El Estudiante" (studenten) som var en av landets skickligaste tjurfäktare skulle strida mot Civilón. Man undrade naturligtvis vad som skulle hända, skulle det över huvud taget bli

någon strid mellan Luis och Civilón?

Dagen kom och Civilón släpptes ut på tjurfäktningsarenan, då tog hans naturliga instinkt över och han stred och visade upp sitt mod så att åskådarna häpnade.

Han stred mot picadoreerna, mot barriljäreerna och naturligtvis mot matadoren själv. Till slut ropade åskådarna "Indulto, indulto!" (Benåda, benåda!), publiken har den möjligheten även om det är ovanligt. Men nu kom man till ett problem, hur skulle man få ut den blodige och arge Civilón från arenan? Den som då kom till undsättning var hans skötare Isidor Alvarez, han gick in på arenan och mot sin vän, publiken häpnade och trodde att han skulle bli ihjälstängad, men icke, Civilón följde honom ut från arenan och in i stallarna till folkets vilda jubel, ty hans ilska var som bortblåst när han såg Isidor.

Man kom fram till att han behövde få vila och läka sina sår innan han fick fara hem till sin ägare Don Juan Cobaleda och åldras som avelstjur.

Men vem kunde ana att några dagar efter Civilón strid så startade det Spanska inbördeskriget, närmare bestämt den 18 juli 1936. Då tågade General Francos trupper in i Barcelona, de var hungriga och trötta. Då var det någon som kom på att i tjurfäktningstävlingens stall måste det finnas något att äta, de bröt sig in och där fanns den inte ont anande Civilón i sitt bås. Där i stallet tog sagan om den snälle tjuren Civilón slut!

Berättelsen om Ferdinand/Civilón kan man hitta i uppslagsboken om tjurfäktning "Encyclopedia of Bullfighting", av Barnaby Conrad, även författaren Munro Leaf skrev en hel bok om Civilón. Det var här Walt Disney fick tag i historien. Filmen om Ferdinand kom ut 1938. Källan till denna berättelse är tagen ur Allers nr 52/2002 av Anncy Göransson
Med vänlig hälsning Joachim Gustavsson

Kuriosa

Under den här titeln kommer jag framöver att skriva lite kuriosa från gamla tider.

Här kommer fortsättningen från Lena Diedrichs gamla bok från 1858, "Den kloka och husaktiga gumman hvilken igenom egen och andras förfarenhet upptäcker varjehanda nyttiga och nödiga huskurer, såväl för människor som kreatur, jämte hwad eljest nödvändigt och nyttigt pröfwat uti ett hushåll, så i städerna som på landet".

Att stilla blod på folk och kreatur.

Tag en gammal hatt. Bränn den till aska eller sköre, som doppas i varm Linolja och binds över.

Eller: tag, som snarast är att tillgå, antingen varm eller kall svinträck (svinavföring) och bind över stället som blöder.

Emon tungtorsken.

Vill ett nöt inte äta, utan tar fodret i munnen och släpper det strax ifrån sig, så se efter om inte tungan är blodig. Är det så, slår du omkull kreaturet vidöppet, grip om tungan med ett gammalt linnekläde, skrapa av henne med en kniv allt det slem och blod som därpå finns. När hon är ren sticks i henne med en nål några gånger och gnugga efteråt med salt.

Annat.

Hacka kreaturet i tandköttet med en knivsudd. Gnugga sedan tungan, tänderna och tandköttet med salt, sönderstött brynsten och sot på en ynin? lapp lagd.

Om en ox eller ko stött hornen av sig.

Först bör det tvättas med vinättika, salt och olja ihopblandat. Därefter tas gammalt ister, tjära och grankåda, smäts och blandas ihop, samt läggs över såret, så läks det. Eller tag sot, salt och gammalt ister ihopblandat och bind det om såret.

En isterhinna påbunden läker också väl.

Om kreaturet är löslivat (diarré)

Ge det lite rödfärg, av sådan varmed hus rödfärgas. Eller: släck glödgat stål många gånger i vatten som kreaturet skall dricka. Ju oftare stålet däri släcks, ju bättre är det. Låt det emellertid inte dricka något annat vatten. Detsamma kan brukas för kalvar som är löslivade.

Emot häftan eller bukens förstoppelse.

Brukas att ge dem in antingen färsk jäst eller koka Hampa med gräs och frö i öl. Lägg ett halvt lod sönderstött mustträck (musskit) därtill och ge kreaturet in. Det hjälper.

Emot kramp eller sendrag.

Tecken på sjukdom är: om kreaturet faller hastigt ner, sträcker ut ben och leder, hela kroppen darrar och det fradgas i munnen.

Då tas gammalt smör, ättika och salpeter sammanblandat, varmed ryggen på samma kreatur som oftast smörjs och väl inrivs. När kalvar får denna sjukdom och vrider huvudet på sned, binds älgsmor? om deras hals.

För svettsjukan.

Tecken därtill:

Kreaturet blir i synnerhet om nätterna, så vått i fähuset, att vätskan löper ut i håren, såsom små bubblor. Eller befinns så fuktigt att när man stryker det med handen blir hon alldeles våt. Häremot kokas stängt i öl eller svagdricka Daggört (Alchimilla), svalbo, ek- eller asplöv och ges till det sjuka nötet att dricka.

Om ändtarmen går ut.

Sjud en halv garnhärva i gammalt öl och lägg det så varmt som kreaturet kan tåla. Gör så några gånger och stoppa tarmen sakta in med fingret och bind till.

Eller: stryk stärkebärdricka på tarmen. Så drar den själv in.

För hinna på ögonen.

Tag på våren laklever. Häng den i ett glas i solen, så blir det en olja därav. Med denna olja smörjs kreaturets ögon morgon och kväll med en fjäder, så förgår hinnan. Vill du lägga hälften så mycket salt som levern väger så blir det så mycket starkare.

Att bromsar, myror och flugor inte anfäktar boskapen i sommarhettan.

Bestryk dem överallt med skälspeck eller Malört, eller med Pumpa eller agurkeblad eller Jungfrutvål (Persicaria) eller sönderstötta Lagerbär och Tran tillsammans så är de ifred.

Det var allt för denna gång. Fortsättning följer i nästa nummer.

Kristina Torén

Lite av varje

Några ord från Er redaktör.

Hej!
Det här numret har varit väldigt roligt att göra, särskilt som det blev bestämt att det skulle vara färg även på mittuppslaget och sidorna före och efter det. Det har tagit lite tid då jag fick börja om från början två gånger efter att programmet hakat upp sig... Här får Ni mycket trevlig läsning, "färgskolan" är ett reportage som varit med tidigare (1996) men som nu är uppräfschat och med nya bilder. Ett reportage om pjuren Ferdinand var vi bara tvungna att ta med så här i juletid, och så naturligtvis ett reportage från höstens stora begivenhet, Elmia-mässan i Jönköping. Dessutom får ni lite tips inför julbordet, en alldeles underbar berättelse om en ko som jagar hare finns också med. Till den bad jag min före detta arbetskamrat att teckna, och det gjorde han suveränt....

Hoppas att Ni inte stressar för mycket inför julen, det blir inte roligt om man är för trött...
Men korna kan väl få något extra gott på julafton!

Själv är jag lite "jultokig" och tar in julgran och pyntar, trots att jag på själva julafton är hos mina föräldrar. En sak man inte får glömma på kvällen före är att ta en kvist av granen, tända på den och "bränna ut alla troll och oknytt" från huset. Det är en tradition som kommer från min morfars släkt, och hos oss kan det inte bli jul förrän det är gjort!

GOD JUL OCH GOTT NYTT ÅR!

Tack, för trevligt samarbete under detta år.

Kristina.

OBS OBS OBS!

Manusstopp
till Fjällkon nr 1/2004
den 15/1 !

Citat:

Bonden är en väldigt lycklig man, först och främst för att han har traktor, men också för att han slipper jobba.

Håkan, 7 år

Skillnaden mellan bönder och vanliga människor är att bönder har tomtar på loftet på julen.

Espen, 5 år

Hämtat ur "Gamla tanter lägger inte ägg" av Mark Levengood och Unni Lindell.

"Vårvinterträff !!"

Välkommen på "vårvinterträff" den 1 - 3 april på Kungsfors Herrgård, Järbo i Gästrikland !!

Vi träffas, pratar och åker på studiebesök som vanligt!

Kostnaden blir max 1350 kr/person.

Utförligt program kommer i nästa nummer av Fjällkon.

Har du frågor och funderingar är det bara att ringa 0290 - 70525 eller 070 - 317 73 51 !

Välkommen önskar "Lill-Robert" Eklundh!

OBS! Sista anmälningdag är 19/3 2004 anmäl dig till Robert eller expeditionen.

Medlemsavgifter 2004

I början av januari skickar vi ut betalningskort.

Varför inte ge bort ett medlemskap i julklapp?

VÄGGALMANACKA 2004

Köp vår fina väggalmanacka med fjällkor, rödkullor och andra lantraskor. Den perfekta julklappen till Dig själv och andra ko-intresserade!

Endast 50:- + porto

Ring och beställ på expeditionen
tel: 0696-102 22
fax: 0696-102 25

Livdjursförmedling

Information:

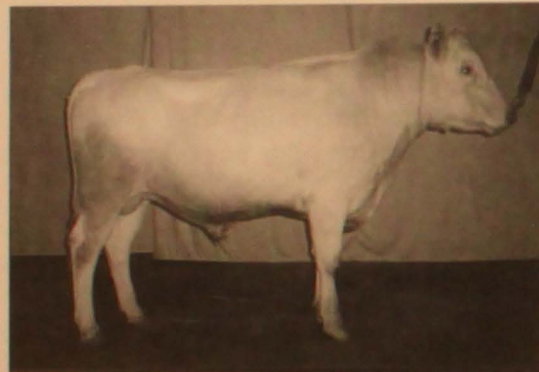
Vi har också förmedling på vår hemsida: www.fjallkon.org Där får ni annonsera själva. Vi kommer ändå att ha en levande förmedlare, för det är ganska många som bara vill prata lite allmänt.

Om jag inte svarar på telefontiden så lämna alltid ett meddelande så hör jag av mig så fort det går.

Livdjursförmedlare:

Mårten Dahlberg
telefontid: Måndagar 12-13.00
tel: 0612/532 67
fax: 0612/531 07

Till salu:

Pelson Olso PSK S14190

Äntligen har det blivit klart med den finske tjuren Pelson Olso med finskt stamboksnummer PSK 14190 och svenskt 24002 som PRF, Projekt Rädda Fjällkon har importerat. Pelson Olso kommer att distribueras som en projektjur och beställas av djurägarna på samma sätt som dessa. Han har raskod 41.

Pelson Olsos far heter P. Atleetti PSK 13965, och hans morfar K. Aslak PSK 13948. Eftersom man i Finland har varit tvungen att använda svensk fjällras i bevarandearbetet med PSK så finns bakom Pelson Olsos far som morfar 726 Basker. Men för övrigt är han alltså finsk.

Hans kodnummer som ni uppger vid beställning är 7-801. Vi har 150 doser i allt, så här gäller "först till kvarn".

Patrik Gyllenhammar

Jag har två fjällnära kvigkalvar och en fjällnära ungtjur till salu!

Vill du veta mer ring:
Tove Undin, tel 0565-921 92

Tjurkalv till salu.

Född 020505, Far: Lars, Mor: 202 Ida som mjölkat 6,5% Fett = 273 kg fett/4,3% prot = 185 kg prot. MF privat tjur efter Idear Kontrollanslutet, BVD och Leukosfri mjölkbesättning. Louise Lindquist, tel: 0173-370 92

Anbud infordras

på 7 fjällkor, 5 år och yngre, 3 kvigor, fjällko 10 år, 3 tjurar 3 och 2 år och fjällko 7 år. Kjell Muschött, tel: 0224-100 03

Två fjälltjurar födda juni-03 båda efter Svartenlind säljes tillsammans.

Bissen Tägtström, tel: 0247-920 91

1st kviga V3stS, far: 6758 Bula, mf: 25257-193 Låg mor 1007, avk 2,5 år 6183 x 4,2 x 3,3. Seminerad 20/10 03 med 6775 Sigge.

1st kviga V1stS, född 021211, far: 6742 Harg, mf: 6748 Bör, mor: 224, avk 121 dagar, 1844 x 4,0 x 3,7.

Finnes också dräktiga SLB-kvigor, obetäckta SLB-kvigor.

Bobacks lantgård
Kontaktman Hans-Inge Petersson, tel: 0696-109 13

Köpes:

Vill köpa 2 fjällkor, helst handmjölkade och vana med fäbodliv.

Hans Hjalmarsson, tel: 016-800 09

Vill köpa amkor eller kalvar.

Rosmari Torén, tel: 0142-910 60

Övrigt:

Önskar hyra fjälltjur för betäckning från frisk besättning. Ev. byte.

Sonja Thyen, tel: 0582-430 82

En ko att minnas 2

131 Söstra. Foto: Mari Strand

Kon i mitt hjärta!

För ett antal år sedan blev jag erbjuden att köpa 3 kvigkalvar från Ismundsundet.

Det var så det gick till när 131 Söstra efter 1003 Lilloxen kom i min ägo.

Denna ko visade sig att vara lite speciell, hon är så att säga en stor diva i en liten förpackning.

Det finns ingenting som får henne att höja på sina ögonbryn.

Det är väldigt roligt om veterinären eller seminpersonalen kommer, för då vill hon gärna vara assistent, men det är inte alla som uppskattar hennes närgångenhet.

Söstra har orsakat många svordomar i denna lagård och hon ligger väldigt illa till hos vissa ibland (gissa vem?)

Söstra är föd 1997 och har nedkommit med 3 kvigkalvar samt en tjurkalv nu i våras efter 727 Drill.

Medelavkastning 3 år 8 mån.:
7952 x 4,2 x 3,4 = 332, 269.

Då tycker jag att man kan få vara en diva, "bitch".

Hon är iallafall en ko som ligger mig varmt om hjärtat.

Mari Strand

Föreningsbrev B-post

Porto betalt

Avs: Svensk Fjällrasavel
Timotejvägen 16
840 70 Hammarstrand

Långväga djurtransport.

Åter till Råmen efter sommarbete på Uddeholmshyttan 22 oktober 2002!

Här är en bild från förra hösten, när sommaren tog slut i Värmland. Resan tog 3,5 timmar med två raster med havrekross. Avståndet var 15 km. Alltså går kor i en hastighet av 4 km per timme, vilket meddelats till EU:s Djurtransportutredning.... Privatbilisterna stirrade, timmerbilschaufförerna med bekymmer, men saltbilsföraren bara skrattade.... Djuren visste att de var på väg hem, det vore nog svårt att få dem att gå i samma fart men med gröna blomstrande vägkanter.

Text och foto:
William Dickson